

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Iskaja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrta leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge Evropejske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kato. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška

Za inserate se plačuje od enostopne petivrate za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Novi davki.

Zaradi velikonočnih praznikov takozvanih pravošlavnih veroizpovedanj, je v posvetovanju državne zbornice nastal kratek odmor, ki bo trajal do 6. maja. Le par važnejših odsekov bo ta teden še zborovalo, med njimi tudi finančni odsek, kjer se začne razprava o novih davčnih predlogih, katere je finančni odsek predložil poslanski zbornici. Ker se bo vsa avstrijska javnost zanimala za dogodke in posvetovanja v tem odseku, in bomo tudi mi svoje čitatelje o njih rečno obveščali, zato hočemo danes navesti tvarino, s katero se bo meral finančni odsek baviti.

1. Predlog zaradi postavnih sprememb pri osebni dohodnini. Od leta 1896 imamo v Avstriji osebno dohodninski davek, kateremu je vsako podvržen, ki ima nad 1200 K čistih dohodkov. Ta zakon je bil pa pomanjkljiv, ker je bil neusmiljen proti majhnim dohodkom, a velikodušen nasproti onim, kateri imajo visoke dohodke. Novi predlog zahteva torej nekaj sprememb. a) Obdačile se bodo dividende, katere dajejo akcijske družbe, komanditne družbe, trgovske družbe svojim družbenikom. Akcijska družba je družba ljudi, ki dajo svoj denar v gotovih deležih za kako obrtno ali trgovsko ali prometno podjetje. Akcionarji, to so oni, ki so dali svoje deleže (akcije), jamčijo samo z deležem. Podjetje vodi kako ravnateljstvo, akcionarji dajo le svoj denar, ne pa svojega. Pri komanditnih družbah se udeležujejo mnogi akcionarji tudi dela, posodijo torej družbi denar in delo. Čisti dohodek, katerega imajo take družbe, se uporabi, da se obrestujejo akcije (deleži), da se nabirajo potrebni zakladi (fondi), in kar potem še ostane, to se razdeli zopet med akcionarje kot takozvana dividenda. Te dividende se bodo torej sedaj obdačile. b) Zvišajo se stopnje osebno-dohodninske postave, tako da bodo bogatejši tudi bolj obdačeni; če dovolj, to je zopet drugo vprašanje. Končujejo se namreč spremembe z določbo: pri dohodkih čez 210.000 kron se dvigne stopnje za 10.000 K in davek za 650 K. Glede osebno-dohodninske postave se predlagajo še nekatere druge spremembe, o katerih bomo čitatelje obvestili, ko se bo o njih razpravljalo. c) Obdačijo se tudi posebej dohodki udov načelstva, udov nadzorništv, in udov upravnega sveta, koji udje dobivajo do-

hodke od akcijskih, komanditnih ali drugih podjetniških družeb. Ti dohodki se dajejo navadno po imeni plača, remuneracija (odškodnina), tantieme (gotovi zneski), presenčne marke (znamke za navzočnost) itd. Kratkotamo se imenuje ta nameravani davek: davek na tantieme.

Velike važnosti je, da bodo po določilih vladnega predloga smele davčne oblasti vpogledati tudi v računске knjige vseh podjetij. Zaradi tega je med podjetniki največ krika, kajti s tem se jim odvzame priložnost, da zatajijo davčnim oblastim dohodke svojih podjetij.

2. Predlog zaradi davka na vino. O tem ludem predlogu so naši čitatelji že dovolj poučeni. Vkljub mnogostranskim ugovorom finančni minister se ni hotel umakniti predloga.

3. Predlog zaradi davka na kisle vode. Finančni minister hoče upeljati na liter kisle vode 10 vin. davka.

4. Predlog zaradi davka na sodavico in druge krepčilne vode. Ta davek naj bi se pobiral kot užitninski davek, in sicer 6 vinarjev od litra.

5. Predlog zaradi davka na bencin za automobile. Finančni minister upa dobiti iz tega davka 1 milijon kron, znamenje, kako razvit je avtomobilski promet že tudi v Avstriji.

6. Predlog zaradi davka na žganje. Za 1 liter alkohola bi trebalo plačati 1 K 40 vin. Za pridobivanje žganja iz domačih pridelkov so posebna določila, v marsičem slična s sedanjimi, s katerimi bomo seznanili čitatelje v eni prihodnjih števil. Finančni minister upa dobiti iz novega 35 milijonov K več, kakor sedaj; od tega bi dal 15 milijonov deželnim blagajnam, in le 15 milijonov bi uporabil za državne blagajne.

7. Predlog zaradi davka na užigalice. Ta predlog poslanski zbornici še ni predloženo, vendar je finančni minister povedal, da ga bo gotovo predložil. V finančnem ministrstvu si namreč še niso na jasnem, ali naj bi užigalice v bodoče država sama izdelovala in prodajala, ali pa bi naj izdelovanje prepustila tovarnam, ter le pobirala davek. Množina užigalic, ki stane sedaj 2 vin., bi stala vsled davka 4 vin., ves davek bi nesel približno 15 milijonov kron.

Novi davki bi nesli torej za državno blagajno:

1. Oseb. dohodnina, tantieme, dividende	13 mil. K
2. Kisla voda	2,2 " "
3. Sodavica	1,8 " "
4. Vino	11 " "
5. Užigalice	17 " "
6. Bencin	1 " "
7. Žganje (35 milijonov, od teh za državo)	15 " "
skupaj . . .	69 mil. K

Nismo se danes spuščali v presojanje novih davkov z našega stališča, ki se mora ozirati vedno na slovensko ljudstvo, to storimo ob drugi priliki. Trebalo je, da smo predočili našim čitateljem davčni načrt sedanje vlade v njega celoti.

Državni zbor.

Pretekli teden je zbornica končala najprej prvo čitanje vladnega predloga o službenem razmerju državnih uradnikov. Ob tej razpravi je razkazal minister za notranje zadeve, da je morala leta 1908 država plačati uradnikom 565 milijonov plače, 80 milijonov penzije, vrhu tega je izdala še za orožništvo, financiranje in justično stražo 41 milijonov, torej vsega skupaj 693 milijonov. Leta 1909 znaša ta svota gotovo že nad 700 milijonov kron. Uradništvo nas stane v Avstriji eno četrtnino vseh državnih dohodkov. Minister za notranje zadeve sam je z ozirom na te številke izjavil: Katero zasebno podjetje pa bi moglo izhajati, če bi ga samo uradništvo stalo eno četrtnino. Tega tudi ni v nobeni državi, in v Prusiji n. pr., ki je bogatejša kot mi, opravlja v mnogih stvareh en uradnik toliko, kakor pri nas trije.

Potem se je začelo drugo in tretje čitanje o državnem posojilu, s katerim se dovoljuje, narediti vladi 220 milijonov kron novega dolga. V imenu Slovenskega kluba se je proti temu velikemu posojilu izrekel dr. Žitnik v zelo resnih besedah. Toda nemško-poljska večina je sprejela predlog in dovolila ogromno posojilo. Pri glasovanju so bile tudi klopi Plojevega kluba precej prazne. Tam se sploh godijo čudne reči, kajti v odseku je dr. Ploj o priliki posvetovanja glede omenjenega posojila izrazil svoje zaupanje finančnemu ministru Bilinskemu. Izgovor ne velja, da je izrazil zaupanje ministru radi tega, ker se minister začetkom leta ni obrnil za dobavo denarja na jude, ampak na poštno hranilnico. Ministrom, katere želimo odkrito odstraniti, se ne izraža zaupanje.

PODLISTEK.

Lenčika.

Po resničnoj podlagi.

(Koniec.)

„Sla bon, kam, to ne ven, vi pa si zapunte, ka de vas Bog kaštigo.“

Solznota je odišla. Parkrat se je poglednola nazaj na hižico, v keroj je živela s svojo mamiko, te pa je šla napre. Prišla je v tisto ves, ge bo Vanek čuma. Zalostna je šla s čilicoj mimo hiže.

Vanek jo zagledne, pa jo glasno zezove: „Kam pa kam Lenčika, na tak kesno?“

„Službo si iščem, da so me Slamnjakovi nagnali.“

„Kaj nagnali so te?“ se zglesi Vanekova mati, ki je ravno stopila na prag. „Ne hodi dale, Lenčika! Pri nas boš mela delo pa jela.“

„Kaj pa je,“ se še Stoklas zglesi!

„Ja, Lenčiko so Slamnjakovi nagnali. Ide si službe iskat, jas pa sen joj rekla, naj pri nas ostane!“

„Dobro, dobro, le hodi, le hodi, nič se nas ne boj! Zaj boš naša, kaj ne mati?“

„To sen si jas že dugo želela, pa kaj da pa kuče nemamo, ka bi obe vzeli, zaj pa je to drugači. Le hodi Lenčika z menoj! Zutra pa mo (bomo) ti kravico prignali, no svinje, pa druge reči pripelali.“

„Da pa so mi Slamnjak vse vzeli. Rekli so: To je za to, ka ste ble tak dugo zapstunj pri nas.“

„Kaj zapstunj?“ se zglesi Stoklas. „Če mo neste delate? Čakaj ti stari repnjak! Rihtar sen, zaj včas gram nad njega. Zafučka mu bom, ka de mu še duga ornilo po vuhah.“

Stoklas je prišo, pa Slamnjakovega hrama ne bilo več. Vse v grünt je zgorelo. Hitro se je Lenčikino prerokovanje spunilo.

Kravico pa svinje so prignali, vse drugo pa je Lenčiki zgorelo.

Kravica je bila breja. Se mesec ne m'no, pa je skotila lepo teličko.

„To mo pustili na plemen. Po časi po krava, staro pa mo odali, peneze pa Lenčiki v šparkaso djal.“ reče Stoklas.

Pa tudi prasica je skotila osen lepih gudekov. „Tudi tote mo odali, pa v šparkaso dali.“

„Kaj bon te jas s penezi, ve sen zaj vaša“, pravi Lenčika.

Pa joj reče Stoklas: „Dereš (kadar boš) veka, boš je nicala.“

Tak je gospodarjo Stoklas z Lenčikinoj živinicoj, ka je naraso precj kúpek penez, dere bla dvajsti stara.

Pa je bila to deklina, da joj ne bi najšo v celoj fari para! Snažna ji bila, pa pokorna kak ovca. Materi je na očeh vida, kaj bi radi, pa je hitro napravila. Na drvotani, šibje, drva, vse blo vredi, postenje zmeteno. V stali pavoki neso preli sojih zabrnkov, v prikleti, v kühnji in po hižah se je poznalo, ka Lenčika snago lübi. Joj ne bilo treba dela davati, sama ga je najšla.

Nešternokrat so si mati mislili: Sam Bog nan je Lenčiko v hižo posla. Hvala Bogi, ka smo jo dobili!

Na božič večer pa, dere se je Lenčika po kühnji sukala, Vanek pa drugi pa so meli pri živini opravico, reče svojemi moži: „Čiješ, kaj se ti vidi, ali ne bi naš Ivan pa Lenčika bila prilichen par?“

„Jas že duže na to mislin,“ reče mož. „Stara sma že no priletna, do smrti pa se nama le ne treba mantrati. Pred dvema letoma sma si postavila snažno

hižico, pa precj grünta sma keoj kúpila. Ta ma se mija (midva) preselila. Redima si lahko nekaj živine, penes pa še tudi mama za silo, te pa se nama na stare dni nede prehüdo godilo.“

„Prav mož Stefan, grünt dajma Ivani prek, te pa se naj vzemeta, to si zaslužita. Vrla sta.“

„Dobro, dobro, Mica! Svetki do (bodo) hitro minoli, pri notari napravimo jütrno, jedva pa v farov pošlemo, te pa bo.“

„Že, pa malo moremo prle Lenčiko skušati, ali podražiti.“

„Kaj nameravješ?“

„To Stefan le meni pästi!“

Hitro se je zavvedlo, ka so Stoklasovi Ivani grünt prek dali, pa ka se ženi. Lenčiki tega domači neso povedali, pa po drugih je zvedla. Postala je žalostna, bleđa, pa zajokana.

Večkrat si je ge v kakem koti solze brisala. Najšo je sam rad Ivan. Kaj joj je, jo je spitavo. Pa ravno tak sam rad je prišo što, pa po sto, ka nesta mogla svojega guča dokunčati.

Neko zaran jo Ivan pa (opet) najde pri joči. „Za božjo volo Lenčika, pove mi, kaj ti je! Ve si že bleđa kak stena, pa zajokana si. Ali si betežna?“

Ivan, Ivan, pa se resen ženiš? Lüdje mi pravi-jo ka se.“

„Lüdje ti ne lažejo, jas se resen ženin.“

„Moj Bog, kam bon te jas šla! Vanek, skos sma si dobra bila, bar to mi pove, kero si jemleš!“

„Norček tebe Lenčika, kero pa drugo,“ se zglesi mati.

„Oj de reka Lenčika — Za ka pa se jočeš?“

Zlati prstan bon ti da — Če ga meti hočeš, so pevci zapopevali, ka je po dvori hrüm letjo.

Vse to so mati naštimali, ka bi malo Lenčiko podražili.